

Quick scan natuurtoets Dinkel

Dinkeltraject Duitse grens-Beuningerbrug

Voorlopig - Definitief

Sweco Nederland B.V.
Groningen, 2 oktober 2019

Verantwoording

Titel : Quick scan natuurtoets Dinkel
Subtitel : Dinkeltraject Duitse grens-Beuningerbrug
Projectnummer : 356301
Referentienummer : 356301-ec
Revisie : 2
Datum : 11 december 2019

Auteur(s) : ir. M.C.G. Klous & ing. R. Bijlsma
E-mail adres : rietje.klous@sweco.nl
Gecontroleerd door : ing. R. Bijlsma
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : T. Verver
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Sweco Nederland B.V.
Rozenburglaan 11
9727 DL Groningen
Postbus 7057
9701 JB Groningen
T +31 88 811 66 00
www.sweco.nl

Inhoudsopgave

Inhoud

1	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Begrenzing plangebied	5
1.3	Deelonderzoeken	5
1.4	Opbouw rapport	6
2	Toetsingskader	8
2.1	Inleiding.....	8
2.2	Gebiedsbescherming: Natuurbeschermingswet en NNN-beleid	8
2.3	Soortenbescherming: Wet natuurbescherming	11
2.4	Kaderrichtlijn Water.....	11
3	Resultaten inventarisatie.....	12
3.1	Werkwijze.....	12
3.2	Natuurwaarden	12
3.2.1	Natura 2000-gebied Dinkelland	12
3.3	Soorten.....	15
3.3.1	Flora	15
3.3.2	Fauna	16
4	Effectafweging	18
4.1	Algemeen.....	18
4.2	Voorgenomen activiteiten	18
4.2.1	Activiteiten.....	18
4.2.2	Toelichting op inrichtingsplan.....	18
4.2.3	Inzicht in de locaties van de maatregelen.....	19
4.3	Effecten Natura 2000-gebied en NNN	19
4.3.1	Gevoeligheid habitattypen en habitatsoort	19
4.3.2	Effecten binnen begrenzing Natura 2000	21
4.3.3	Effecten buiten de begrenzing van Natura 2000 (externe werking)	22
4.3.4	Effecten NNN	22
4.4	Effect op beschermde soorten	22
4.4.1	Land- en watergebruik en wettelijk belang	22
4.4.2	Effecten	23
4.4.3	Afweging beschermde soorten	23
5	Conclusies en aanbevelingen	26
5.1	Conclusies Noord (voorlopig).....	26
5.2	Conclusies Dinkeldal, zuid	27
5.3	Aanbevelingen	27
	Gebruikte bronnen.....	28

- Bijlage 1: Toelichting toetsingskaders
- Bijlage 2: Kaarten begrenzing Natura 2000 Dinkelland
- Bijlage 3: Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Dinkelland
- Bijlage 4: Locaties met vegetatieopnamen 1994
- Bijlage 5: Vegetatieontwikkeling Kribbenbrug

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Het Dinkeldal bestaat uit het rivierdal van de Dinkel met een aantal zijbeken en beslaat ongeveer 500 ha. De Dinkel is een rivier met een natuurlijk karakter en heeft een belangrijke water afvoerende functie, ook voor water uit Duitsland. Bovenstrooms van de aftakking van het Omleidingskanaal (bij het verdeelwerk) heeft de Dinkel een vrij natuurlijke hydrodynamiek. Benedenstrooms van deze aftakking is de hydrodynamiek sterk gereguleerd. Landschappelijk is het een gaaf beekdal, gekenmerkt door hoogteverschillen, houtwallen, bossen en vochtige en schrale graslanden en heideterreinen. Ongeveer 70% van het rivierdal is in agrarisch gebruik, de overige gronden zijn in gebruik voor recreatie, natuur en water.

In het Dinkeldal is 352 ha aangewezen als Natura 2000-gebied, waarvan 37 ha van beheer moet veranderen. In het akkoord 'Samen werkt Beter' is afgesproken om de opgave van de Natura 2000 en de Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS) te combineren met andere opgaven in het gebied om een goede balans tussen ecologie en economie te krijgen. Voor het Dinkeldal zijn de verschillende opgaven voor natuur, water, landbouw en recreatie in kaart gebracht in de verkenning voor het Dinkeldal. De verkenning is gemaakt door het waterschap in samenwerking met betrokken partners in het gebied.

Eind 2016 heeft Sweco van waterschap Vechtstromen voor het bovenstroomse gedeelte van de Dinkel de opdracht gekregen om een inrichtingsplan op te stellen en noodzakelijke deelonderzoeken uit te voeren. Het bovenstroomse gedeelte is opgedeeld in Noord (Beuningerbrug- Ellermansbrug) en Dinkeldal, zuid (Ellermansbrug- Duitse grens). Voor Dinkeldal, zuid is het inrichtingsplan inmiddels gereed (december 2019). Voor Noord wordt dit nog opgesteld.

Het inrichtingsplan is de basis voor de ruimtelijke vertaling in een Provinciaal Inpassingsplan en voor het verwerven van voldoende grond voor met name stroomdalgraslanden. Doel van het inrichtingsplan is om alle wettelijke opgaven voor het Dinkeldal voortvloeiend uit Natura 2000/PAS en Kaderrichtlijn water (KRW) een plek te geven. Ook moeten maatregelen bijdragen aan de versterking van de landbouw en worden waar mogelijk wensen ten aanzien van recreatie meegenomen.

1.2 Begrenzing plangebied

Het plangebied voor het inrichtingsplan en de deelonderzoeken omvat de trajecten van de Boven- en Midden-Dinkel tussen de Beuningerbrug bij Beuningen in het noorden en de Duitse grens bij Glane in het zuiden. Het traject tussen Duitse grens en uitmonding Snoeijinksbeek wordt gerekend tot de Boven-Dinkel en het traject vanaf Snoeijinksbeek tot aan Beuningerbrug wordt gerekend tot de Midden-Dinkel (Waterschap Vechtstromen 2015). Het plangebied is weergegeven in figuur 1.1 aan het einde van dit hoofdstuk.

1.3 Deelonderzoeken

Ten behoeve van het op te stellen inrichtingsplan en de te volgen procedures zijn deelonderzoeken uitgevoerd. Deze onderzoeken zijn in afzonderlijke documenten beschreven. Onderhavig onderzoek zal ingaan op het deelonderzoek quick scan natuur.

In de quick scan wordt op basis van bestaande informatie een inschatting gemaakt van de natuurwaarden van het plangebied en de mogelijke relaties die er liggen met de omgeving.

Het doel van de quick scan is tweeledig:

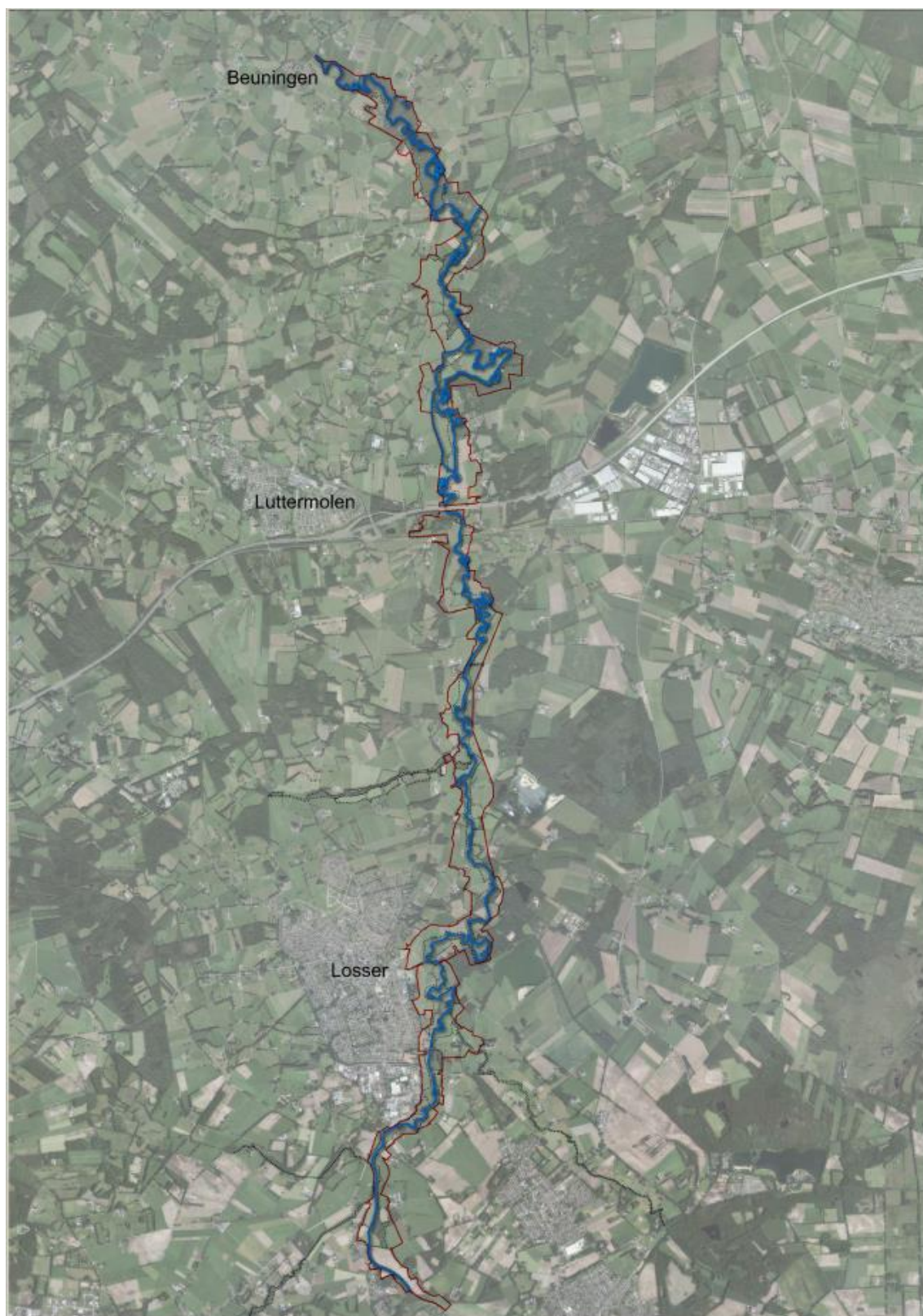
- Het primaire doel is dat de quick scan inzicht geeft in de noodzaak tot het aanvragen van een ontheffing (soorten) en / of een vergunning (Natura 2000) in het kader van de Wet natuurbescherming, NNN-toetsing dan wel de noodzaak tot het uitvoeren van nadere inventarisaties of effectbeoordelingen. De quick scan vormt daarmee de basis voor eventuele verdere procedures of vervolgonderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor de natuur.
- De quick scan beschrijft ook de gebiedskarakteristieke natuurwaarden. Het is wenselijk om daar met het inrichtingsplan en/of de te nemen maatregelen rekening mee te houden. Dit kunnen ook natuurwaarden en soorten zijn die niet beschermd zijn in het kader van Wet natuurbescherming.

Het Dinkeldal bestaat uit het rivierdal van de Dinkel met een aantal zijtakken. De Dinkel is een grensoverschrijdend riviertje. Het gedeelte tussen het verdeelwerk en Ellersmanbrug bij Losser meandert sterk en het gedeelte tussen Ellersmanbrug en de Duitse grens is deels sterk meanderend en grotendeels genormaliseerd. Ter weerszijden van de rivier liggen bossen van de droge of natte omstandigheden, enkele (relicten van) stroomdalgraslanden en percelen met kruiden- en faunarijk grasland, landgoederen, landbouwkundig beheerde graslanden en akkers, recreatieve voorzieningen zoals bijvoorbeeld campings, en met plaatselijk bebouwing tot nabij de rivier.

1.4 Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 is een overzicht gegeven van de wet- en regelgeving en beleid voor natuur. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de resultaten van de inventarisatie, waarna in hoofdstuk 4 de mogelijke effecten van de werkzaamheden op de natuurwaarden in het licht van de wet- en regelgeving worden beoordeeld en eventuele mitigerende maatregelen worden beschreven. Hoofdstuk 5 ten slotte bevat de conclusies en aanbevelingen.

De voorliggende quickscan is grotendeels in 2017 opgesteld. De gebruikte informatiebronnen stammen voor een belangrijk deel uit deze periode maar zijn nog goed bruikbaar. De quickscan is de afgelopen jaren op een aantal punten geactualiseerd. Sinds de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 is het PAS niet meer te gebruiken als basis voor toestemming van projecten of andere activiteiten. De PAS maatregelen worden in het inrichtingsplan niet meer als zodanig benoemd en zijn omschreven als natuurherstelmaatregelen in het kader van de beheerplannen.

Figuur 1.1 Plangebied

2 Toetsingskader

2.1 Inleiding

Projecten of handelingen dienen te worden getoetst aan de wet- en regelgeving voor natuur. De natuurbescherming in Nederland bestaat uit de volgende kaders:

- Wet natuurbescherming:
 - Natura 2000-gebieden
 - Soorten
- Natuurnetwerk Nederland (NNN) en natuurgebieden buiten het NNN (o.a. ganzenfoerageergebied, weidevogelleefgebied).

Een uitgebreide toelichting op de toetsingskaders is opgenomen in bijlage 1.

2.2 Gebiedsbescherming: Natuurbeschermingswet en NNN-beleid

Het plangebied maakt deel uit van Natura 2000 gebied Dinkelland (zie figuur 2.1 en kaarten in bijlage 2). Op sommige plaatsen liggen delen van het plangebied buiten de begrenzing van Natura 2000-gebied Dinkelland. Dit betreft onder meer inundatiegebieden overeenkomstig de situatie van het jaar 2000 en recreatieve fiets- en wandelpaden. Deze gebieden en routes liggen deels binnen en buiten de begrenzing van Natura 2000-gebied.

De gebiedsbescherming betreft de aanwezige habitattypen (zie bijlage 3) en de habitatrichtlijnsoort rivierdonderpad.

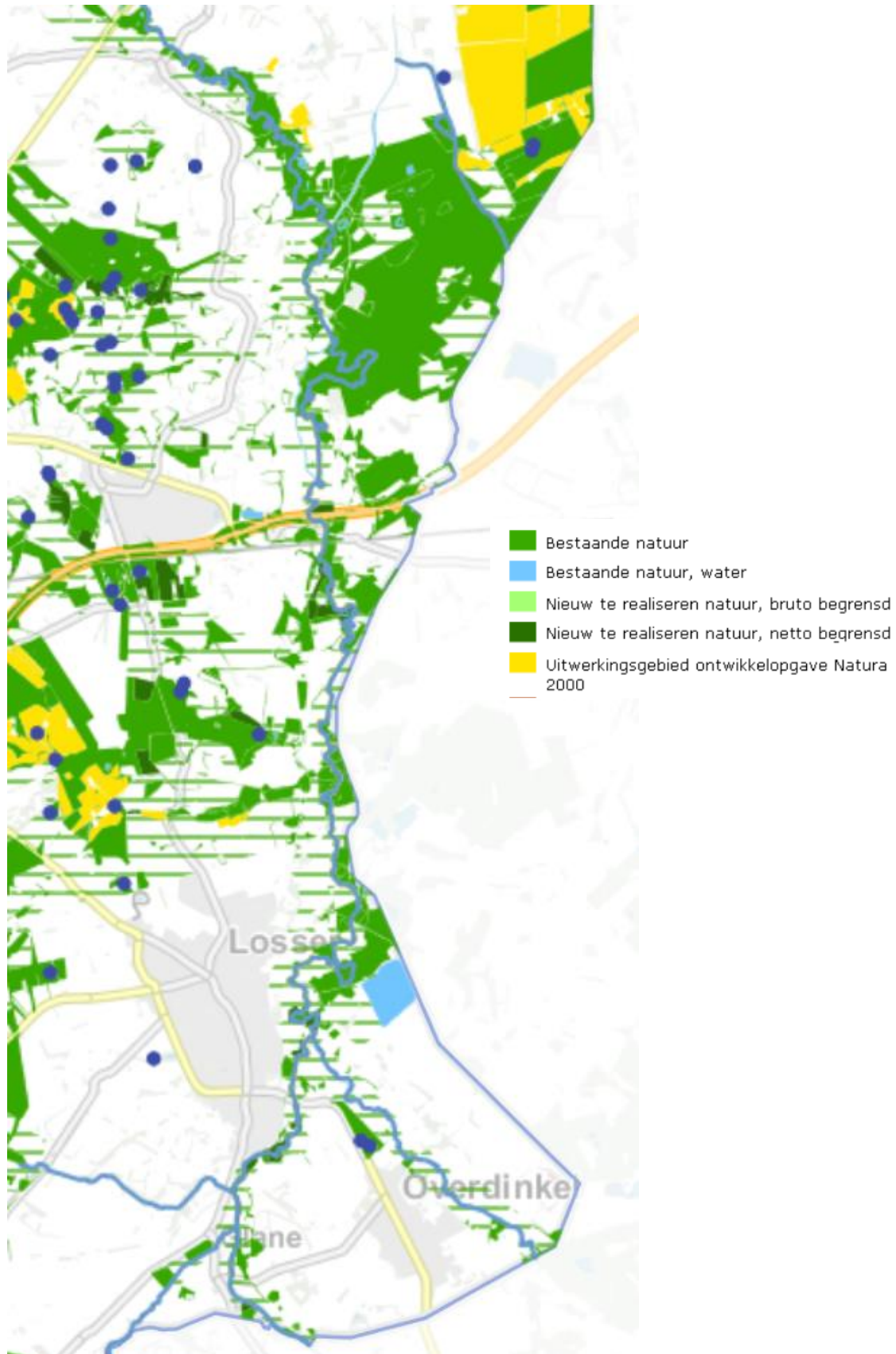
Het toetsingskader voor het Natura 2000-gebied is beschreven in bijlage 1.

Figuur 2.1 In geel Natura 2000 gebied Dinkelland. De blauwe pijlen markeren het traject van het plangebied. De delen met een rood kruis behoren niet tot het plangebied.

Delen van het plangebied behoren tot NNN-gebied (zie figuur 2.2). Voor deze delen geldt het NNN-beleid. Het toetsingskader is beschreven in bijlage 1.

Figuur 2.2 Ligging Natuurnetwerk Nederland ter plaatse van de Dinkel tussen Duitse grens/Glane in het zuiden en Beuningen in het noorden (bron: Atlas provincie Overijssel 2018).

2.3 Soortenbescherming: Wet natuurbescherming

Ter bescherming van de Nederlandse flora en fauna is sinds 1 april 2002 de Flora- en faunawet van kracht. Per 1 januari 2017 maakt soortenbescherming deel uit van de Wet natuurbescherming. Het toetsingskader is ten opzichte van de Flora- en faunawet gewijzigd en wordt toegelicht in bijlage 1.

2.4 Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft tot doel om in 2015 een goede ecologische en chemische toestand te bereiken van het oppervlakte- en grondwater. De ecologische toestand hangt af van de chemie, biologie en de hydromorfologie. Hydromorfologische monitoring is verplicht en ondersteunt de interpretatie van het ecologisch functioneren van watersystemen. Het gaat om de karakterisering van de waterbewegingen, fysieke barrières voor organismen en sediment en om het materiaal, de vorm en structuur van oevers en bodem (Van Dam et al 2007; Waterschap Vechtstromen 2017).

In de richtlijn is aangegeven dat water beschermd, verdedigd en behandeld moet worden. Tevens zijn de betreffende landsregeringen verantwoordelijk voor communautaire wetgeving die zich moet uitstrekken tot ecologische kwaliteit. Ieder land is verzocht voorstellen in te dienen ter verbetering van de ecologische kwaliteit van de oppervlaktewateren in de Gemeenschap. Ook is de noodzaak onderkend over grondwater dat er maatregelen genomen moeten worden die erop gericht zijn een achteruitgang op lange termijn van kwantiteit en kwaliteit van de zoetwatervoorraden (Europees Parlement 2000).

3 Resultaten inventarisatie

3.1 Werkwijze

Voor een overzicht van de huidige natuurwaarden in en nabij het plangebied is in eerste instantie een bronnenonderzoek uitgevoerd.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te krijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten en gebieden in het plangebied. Hierbij maken we gebruik van diverse ecologische atlassen, eerder uitgevoerd (historisch) onderzoek, gegevens van Ndff (nationale databank flora en fauna) en eventueel overige digitale databases.

Oriënterend veldbezoek

Naast het bronnenonderzoek is in de winter van 2016 door ing. R. Bijlsma een oriënterend veldbezoek uitgevoerd. In eerste instantie is vanwege het korte tijdspad en de ingevallen winter (en water) alleen nog maar het noordelijke deel van het plangebied bezocht en de daarin liggende habitattypen en biotopen. Het doel van het veldbezoek is de beoordeling van de geschiktheid van het plangebied voor beschermde soorten en het interpreteren van de inventarisatiegegevens uit het bronnenonderzoek. In de zomer van 2017 is in verschillende deelgebieden ten noorden van de A1 ecologisch onderzoek uitgevoerd (Buro bakker en ATKb 2017). Het betreft enkele referentiesituaties met aanwezig stroomdalgrasland en locaties met potenties voor stroomdalgrasland en/of alluviaal bos.

3.2 Natuurwaarden

3.2.1 *Natura 2000-gebied Dinkelland*

De Dinkel behoort tot het rivierenlandschap, gradiënttype kleine zandrivier. De gradiënten van kleine zandrivieren omvatten onder andere riviervlaktes en kronkelwaarden met veel microreliëf en overgangen naar het dek- en stuifzandlandschap. Langs de Dinkel worden plaatselijk onder andere stroomdalgraslanden en vochtige alluviale bossen aangetroffen en waardevolle overgangsvegetaties, afgewisseld met landbouwkundige beheerde essen en graslanden.

Sturende processen voor de natuurwaarden zijn de ligging in de verschillende bodemtypen die over het algemeen erosiegevoelig zijn, de ligging ten opzichte dekzandruggen waardoor plaatselijk sprake kan zijn van kwel en elders van wegzijging (Van Beek 2009; Smeenge 2015), en de afvoerdynamiek en inundaties waardoor via het water sprake kan zijn van aan- en afvoer van zand, basen en nutriënten (Hommel et al 1994). De oorspronkelijke fysieke gradiënt werd bepaald door de morfodynamiek van de rivier, de hydrodynamiek van het rivierwater en de stuifzanddynamiek in de aangrenzend gelegen hogere terreingedeelten.

Door normalisaties van de rivier en verkleining van de sponswerking van het stroomgebied ten gevolge van ontginningen is de afvoerdynamiek van de Dinkel sterk verminderd ten opzichte van de meer natuurlijke situatie in de Middeleeuwen en daarvoor (Smeenge 2016/2017). Dat uit zich in de afvoer, de waterstand en de stroomsnelheid. De basisafvoer van de Dinkel is in de zomerperiode erg laag, en bij heftige zomerregens kunnen hoge piekafvoeren voorkomen. Bij hoge afvoeren is de stroomsnelheid vergroot, bij lage afvoeren verlaagd. Grote delen van het jaar is de stroomsnelheid gering. Bij Losser is een lozingspunt van een rioolwaterzuivering aanwezig.

Habitattypen

De in het landschap aanwezige hoogtegradiënten hebben geleid tot vegetatiegradiënten. Op de dekzandruggen komt droge heide (habitatype H4030) en lokaal heischrale graslanden (H6230) voor. Langs de Dinkel beslaan de iets hogere terreingedeelten de oeverwallen en kronkelwaarden, met incidenteel Stroomdalgraslanden (habitatype H6120), en de lager gelegen terreingedeelten (natte laagten en komgronden) hebben een begroeiingen van nattere standplaatsen zoals alluviale bossen (habitatype H91E0B) elkaar af.

De Stroomdalgraslanden komen voor op de hogere zwak gebufferde delen en behoren vegetatiekundig hoofdzakelijk tot de Associatie van Schapengras en Tijm (14Bb1). Het betreft in het onderzoeksgebied één locatie bij de Kribbenbrug (< 1 ha).

Voeding met basenrijk grondwater speelt een belangrijke rol langs de moerige en venige randen van de meanders waar Vochtige alluviale bossen (rivierbegeleidend; habitatype H91E0C) voorkomen. De alluviale bossen omvatten meerdere vegetatietypen met eigen ecohydrologische eisen ten aanzien van bijvoorbeeld basenrijke kwel, overstromingsfrequentie en –duur en de mate waarin voedingsstoffen in het overstromingswater voorkomen.

(KWR et al 2015. Natura 2000 Gebiedsanalyse voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) Dinkelland).

In november 2016 zijn op drie locaties op de noordelijke helft van het traject de vochtige alluviale bossen onderzocht (Unie van Bosgroepen 2016). In Kampbrug is geconstateerd dat de kwaliteit van vochtige alluviale bossen thans goed is, maar dat sprake is van een negatieve trend (verzuring) die het habitatype bedreigt. Bij Kribbenburg ging het om een mogelijk verzurend effect van de verdiepte sloot alhier. Hiervan blijkt geen sprake. Bij Keeten Zwart is gezocht naar de oorzaak van de verruiging (braam) van het vochtige alluviale bos. Deze is gevonden in de stort van tuinafval, dat opgeruimd kan worden, en in de randinvloeden van de relatief kleine locatie vanuit de weg en de spoorlijn.

Figuur 3.1 Stroomdalgrasland bij de Kribbenbrug (december 2016)

Figuur 3.2 Westoever van de Dinkel ter plaatse van het stroomdalgrasland Kribbenbrug (december 2016)

Figuur 3.3 Habitatype Vochtige alluviale bossen, met kwelinvloed in de sloot; de sloot kan via vrij verval afwateren op de Dinkel (open verbinding). Locatie ter hoogte van de Kribbenbrug (december 2016)

Habitatsoort

In de Dinkel en de toestromende beken wordt de habitatrichtlijnsoort rivierdonderpad aangetroffen (Ndff laatste 5 jaar). Deze vissoort houdt zich bij voorkeur op in zuurstofrijke stromende wateren. In stagnante watertypen zoekt rivierdonderpad plaatsen met hogere zuurstofgehalten op zoals oevers met windwerking of onder stuwten waar water overheen valt. De soort is nachtac-

tief en eet prooien zoals vlokreeften, waterpissebedden, muggenlarven, kleine visjes of vissen-eieren. Overdag verschuilen rivierdonderpadden zich tussen stenen of andere vormen van beschutting zoals boomwortels of tussen oeversbeschoeiing. Deze plaatsen worden ook als nestholte gebruikt. Het vrouwtje legt hier haar eitjes in de periode maart - april. Nadat het mannetje de eitjes bevrucht heeft bewaakt hij het nest. De populatiedichtheid is over het algemeen laag (RAVON 2016).

3.3 Soorten

3.3.1 Flora

Uit het bronnenonderzoek (Ndff, laatste 5 jaar) komt naar voren dat in het plangebied en omgeving diverse soorten zijn aangetroffen die onder de Flora- en faunawet beschermd waren, maar onder de Wet natuurbescherming alleen een zorgplicht kennen. Het betreft soorten als zwanenbloem, slanke sleutelbloem, gewone vogelmelk, wilde marjolein, wilde gagel, klokjesgentiaan, kleine zonnedauw, jeneverbes, dotterbloem, gevlekte orchis en de voor stroomdalgraslanden kenmerkende soorten grasklokje, grote tijm en steenanjer.

Op basis van de waarnemingen uit de bronnen en het veldbezoek zijn geen beschermde soorten te verwachten.

Naast het beschermingsregime van soorten zijn er voor het Natura 2000 gebied Dinkelland diverse habitattypen aangewezen. De stroomdalgraslanden (H6120) worden gekenmerkt door onder andere steenanjer, grote wilde tijm en grasklokje. Steenanjer is met name aangetroffen langs de oevers ter hoogte van Lutterzand. Grote wilde tijm is alleen aangetroffen langs de westoever net ten noorden van de Lutterzandweg. Ook grasklokje is, langs beide oevers, noordelijk van de Lutterzandweg aangetroffen.

Bijzondere vegetatiekundige situaties met genoemde planten van het zeer zeldzame en prioritaire habitatype komen voor op de locatie Kribbenbrug, in het noorden van het plangebied (zie bijlage 5). Dit type stroomdalgrasland wordt ook aangetroffen op de oostoever van de Dinkel net ten zuiden van het verdeelwerk, en op Landgoed Meuleman, ter hoogte van het verdeelwerk in het noorden van het plangebied, plaatselijk in de berm Lutterzandweg (mond. mededeling Staatsbosbeheer 2016 en veldonderzoek Sweco 2017).

In de bossen en onder solitaire bomen en in struweelranden in en bij het stroomdalgrasland worden zeer zeldzame overgangsvegetaties aangetroffen met onder andere schedegeelster, bosgeelster, gewone vogelmelk en soms ook sneeuwklokje. Enkele oudere locaties in het plangebied zijn bekend in de kilometerhokken 266-478 en 266-479, maar ook nabij de Dinkel langs zijbeken en net buiten de plangrens ten noorden van het verdeelwerk (Weeda 2007; mondelinge mededeling Waterschap Vechtstromen 2016). De schedegeelster staat op de Rode lijst van bedreigde planten. Deze plant is niet wettelijk beschermd maar er geldt wel een zorgplicht voor.

Voor Dinkeldal, zuid geldt bijvoorbeeld dat maatregelen (entree fietspad, nabij Zoekerbrug) gaan plaatsvinden op/nabij groeiplaatsen van (de niet beschermde) Rode lijstsoorten gewone vogelmelk en bosgeelster (thans niet bedreigd). Als dergelijke groeiplaatsen niet gemeden kunnen worden en verloren gaan door maatregelen geldt dat deze verplaatst moeten worden. De wijze van verplaatsing en de beste periode zal worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol.

In de bossen en bosranden en houtwallen kunnen bijzondere bomen en struiken van autochtone herkomst worden aangetroffen (Maes & Van Loon 2007). Deze soorten zijn niet beschermd onder de Flora- en faunawet maar genetisch en floristisch gezien wel zeer karakteristiek voor het landschap en mede bepalend voor de natuurwaarden.

De in het verleden aangetroffen flora in een aantal gebieden langs de Dinkel staat vermeld in het rapport van Hommel et al (1994). De indertijd onderzochte locaties zijn in bijlage 4 aangegeven.

3.3.2 Fauna

Zoogdieren

Uit het bronnenonderzoek (Ndff, laatste 5 jaar) komt naar voren dat in de nabije en wat verdere omgeving van het plangebied diverse beschermde soorten zijn aangetroffen. Het betreft de nationaal beschermde das en eekhoorn, en de strikt beschermde otter en vleermuissoorten, namelijk gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, gewone, ruige en kleine dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis. De overige in de omgeving aangetroffen soorten egel, haas, bunzing, ree, konijn, bosmuis, vos en wezel zijn vrijgesteld.

Van de otter is bekend dat deze soort in de periode rond 1900 veel voor kwam in de Dinkel (De Bruijn 1979). In de periode daarna werd dit snel minder door vangst (premiestelsel) en verontreiniging van het water. Ook van das is bekend dat deze in het verleden al voorkwam in het gebied. In de jaren '50 bestond er een bloeiende populatie in het grensgebied. Net als voor otter gold voor das dat er premies bestonden voor het verdelgen. Dit heeft vanaf de jaren '60 geleid tot het uitsterven van deze populatie (De Bruijn 1979).

Het Dinkelgebied en omgeving is geschikt voor deze soorten.

Amfibieën en reptielen

Uit het bronnenonderzoek (Ndff, laatste 5 jaar) komt naar voren dat in de omgeving van het plangebied de strikt beschermde amfibie rugstreeppad voorkomt (oostelijk van de Dinkel, bij het Lutterzand en ter hoogte van Losser). Verder blijkt dat oostelijk van de Dinkel (Lutterzand) de nationaal beschermde levendbarende hagedis voorkomt. Verder zijn de vrijgestelde amfibieën bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander aangetroffen. Uit het bij de zoogdieren genoemde rapport van De Bruin (1979), blijkt geen voorkomen in het verleden van levendbarende hagedis en rugstreeppad in het gebied langs de Dinkel. Wel is in het heideveengebied noordelijk van Overdinkel tot rond 1970 adder aangetroffen.

Vogels

Uit het bronnenonderzoek blijkt dat in het plangebied en omgeving een groot aantal vogelsoorten voorkomen (Ndff laatste 5 jaar; VWG Losser 2010 t/m 2015). Alle vogels zijn zwaar beschermd. Voor vogels is het van belang dat zij niet verstoord worden tijdens het broeden en dat er gedurende die periode geen nesten verloren gaan. Voor jaarrond beschermde vogels zoals de roofvogels geldt dat hun verblijfplaats niet verloren mag gaan.

Bijzondere soorten betreffen de grote gele kwikstaart, waarvan een deel in speciale nestkasten onder bruggen langs de Dinkel broedt, zoals onder andere bij de Kribbenbrug (2008-2015) en de Beverborgsbrug (2008) bij het verdeelwerk. De aantallen wisselen per jaar als gevolg van de (streng) winters. Verder zijn er waarnemingen van oeverzwaluwen in met name het gebied Oelemars en Lutterzand, ijsvogels langs de Dinkel, ooievaars langs de Dinkel (zuidelijk van de A1, twee locaties) en een blauwe reigerkolonie met 4 nesten in De Poppe, net ten noorden van de A1 (VWG Losser 2008-2015). De zandwinning Oelemars en omgeving (135 ha) is rijk aan 87 broedvogelsoorten waarvan er 14 op de Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels staan (uitgave 2004) (VWG Losser 2015). Van de bosvogels wordt de zeer zeldzame middelste bonte specht verspreid langs de Dinkel waargenomen, waaronder bij camping Oldekottink (VWG Losser 2015).

Het zich recent ontwikkelende stadsrandgebied De Welp ten oosten van Losser is onder andere voor vogels van belang. Dit gebied ligt dicht bij de beek en maakt deel uit van één van de inundatiegebieden (zie figuur 3.4). Dit gebied heeft een belangrijke natuur educatieve functie.

Figuur 3.4 Ligging gebied De Welp en de Dinkel ten oosten van Losser (bron google.maps)

Vissen

In de Dinkel zijn waarnemingen bekend van rivierdonderpad (Ndff, laatste 5 jaar). Deze soort is niet beschermd onder de Wet natuurbescherming, wel geldt de zorgplicht. In het kader van de gebiedsbescherming heeft de soort een behoudsdoelstelling in het Natura 2000-gebied Dinkeland dat grotendeels samenvalt met het plangebied (zie eerder onder 3.2.1). De staat van instandhouding in Nederland is voor deze soort ongunstig. In het zuidelijk deel van het traject (tussen Losser en Duitse grens) is bittervoorn en paling aangetroffen. Bittervoorn en paling zijn eveneens niet beschermd onder de Wet natuurbescherming.

Ongewervelden

Uit het bronnenonderzoek (Ndff, laatste 5 jaar; VWG Losser 2015) blijkt dat in de omgeving van het plangebied de beschermde kleine ijsvogelvinder voorkomt. Deze soort staat tevens op de Rode lijst (bedreigd). Heideblauwtje is in de omgeving van het noordelijk deel van het traject aangetroffen, deze is echter niet meer beschermd onder de Wet natuurbescherming, wel geldt voor deze soort de zorgplicht en staat zij op de Rode lijst. Op de Rode lijst staat eveneens groot dikkopje. Heideblauwtje en groot dikkopje behoren beide tot de categorie 'gevoelig'. Van de libellen is de beschermde en Rode lijst soort beekrombout (bedreigd) aangetroffen in het plangebied en omgeving. In het gebied bij zandwinning Oelemars zijn de Rode lijstsoorten vuurlibel, zwervende heidelibel en de plasrombout waargenomen (VWG Losser 2015).

De niet beschermde maar zeer zeldzame bosbeekjuffer wordt in het Dinkeldal waargenomen (<http://www.libellennet.nl/>). Deze soort staat op de Rode lijst (bedreigd). Meer algemeen voorkomende soorten zijn onder andere weidebeekjuffer (zie bijlage 5) en blauwe breedscheenjuffer (Foto's D. Waanders, R. Melgert & A. de Wijk; <http://www.mijnzonzijde.nl/mijn/wereld/dieren/libel1.html>; Staatsbosbeheer 2011).

4 Effectafweging

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de te toetsen voorgenomen werkzaamheden.

4.2 Voorgenomen activiteiten

4.2.1 Activiteiten

De activiteiten betreffen de inrichting van het Dinkeldal. Voor Dinkeldal zuid is reeds een inrichtingsplan opgesteld en zijn de maatregelen concreter dan de maatregelen voor Noord. De belangrijkste werkzaamheden zijn:

- Aanwijzen en ontwikkelen van oppervlakten t.b.v. stroomdalgraslanden. Het betreft oppervlakten met een natuurfunctie (bestaand natuurgebied), oppervlakten die nu nog in agrarisch gebruik zijn (nieuwe natuur) en oppervlakten die reeds een natuurfunctie hebben maar kansen hebben om zich te ontwikkelen tot stroomdalgrasland (omvorming natuur). Het geschikt maken van agrarische percelen of het omvormen van bestaande natuur kan plaatselijk gepaard gaan met het verwijderen van voedselrijke bovengrond (plaggen), het aanbrengen van humus- en slibarm zand, en/of het inbrengen van zaadbronnen (hooi opbrengen van elders aanwezig stroomdalgrasland).
- Inrichten van nieuw overstromingsgebied. In principe ligt de oppervlakte overstromingsgebied vast in de afspraken die in het jaar 2000 zijn gemaakt. In het kader van onderhavige planuitwerking is het mogelijk dat er lokaal extra oppervlakte overstromingsgebied wordt toegevoegd. Voor dit areaal geldt dat het plaatselijk gepaard kan gaan met het verlagen van de in- en uitstroom (over maaiveld) en het plaatselijk reliëfvolgend verlagen van bestaand maaiveld. Alleen de nieuw uit te voeren werkzaamheden maken deel uit van de toetsing.
- Plaatselijk aanbrengen van duikers of het aanpassen van waterhuishoudkundige kunstwerken zoals stuwen.
- Plaatselijk aankoppelen van een meander of een slenk/natte laagte aan de hoofdloop van de Dinkel. Hiervoor kan het nodig zijn om door de oeverwal of krinkelwaard te graven.
- Plaatselijk verleggen van de hoofdstroom van de Dinkel (zuidelijk deelgebied) door het graven van een nieuwe meanderende hoofdloop.
- Plaatselijk oeververdediging in de Dinkel verwijderen (puin, gobimatten, leembekleding). Het betreft de gedeelten met puinafzettingen.
- Plaatselijk op legger brengen van het stroomprofiel verdiepen van de Dinkel. Verzande gedeelten kunnen daarbij verdiept worden.
- Vrijkomend zand uit Dinkel en omleidingskanalen kan weer benut worden voor het verschralen van kansrijke percelen voor stroomdalgrasland. Indien het relatief voedselrijke percelen betreft die als kansrijk zijn aangemerkt voor stroomdalgrasland, zal ≥ 30 cm zand opgebracht dienen te worden.
- Plaatselijk verwijderen van beplanting in de oever van de Dinkel.
- Plaatselijk aanbrengen van beplanting in de oever van de Dinkel.
- Aanbrengen van recreatieve fiets- en / of wandelvoorzieningen (smalle brug, dam, route verhard, half-verhard of onverhard, bebording, e.d.). Concreet is het aan te leggen fietspad in Dinkeldal, zuid (zie Inrichtingsplan Dinkeldal, zuid, december 2019).

4.2.2 Toelichting op inrichtingsplan

Het Ontwerpplan voor de Dinkel Noord (Sweco 2016) voorziet in een aantal zogenoemde kralen die in het plangebied verspreid langs de Dinkel liggen. Voor Dinkeldal, zuid is reeds een inrichtingsplan opgesteld met twee deelgebieden (kralen). De kralen zijn de gebieden waar de werk-

zaamheden voor de ontwikkeling van stroomdalgraslanden en waterberging zich zullen concentreren. Deze gebieden liggen bij voorkeur ingebed temidden van habitattypen alluviale bossen of andere natuurgebieden.

De indeling is:

- Deelgebied Noord: noordelijk van de Ellersmanbrug.
- Deelgebied Dinkeldal, zuid: gebied tussen de Bruggen (Zoekerbrug-Ellersmanbrug) en Duitse grens-Zoekerbrug).

De meeste werkzaamheden zullen over het algemeen geconcentreerd in deze kralen plaats vinden. Het verwijderen van oeververdediging is zowel in als tussen de kralen aan de orde omdat daarmee illegale puinstort wordt verwijderd en de morfo- en hydrodynamiek van de rivier wordt bevorderd. Deze activiteit past in het Natura 2000-beleid voor herstel van de hydro- en morfodynamiek en de KRW-doelen ten behoeve van de beoogde stroomdalgraslanden in de kralen en de kwaliteitsverbetering van de Dinkel.

Recreatieve voorzieningen kunnen in het hele plangebied aan de orde zijn, ook buiten de kralen. Recreative voorzieningen haken aan op bestaande fiets- en wandelnetwerken of routes die in de stads- en dorpsrand liggen. Deze recreatieve voorzieningen zijn een wens vanuit de streek. Waar deze niet strijdig is met andere belangen en geen strijdigheid heeft met de natuurwetgeving, zullen deze voorzieningen plaatselijk gehonoreerd worden. Deze voorzieningen vereisen daarmee een integrale afweging. Een van de geplande fietspaden is het doortrekken van het LAGA-pad (thans van Duitse grens tot Zoekerbrug) tot aan de Hoofdstraat van Losser. Het wordt verlegd binnen het beekdal van de Dinkel. Waar het fietspad de Dinkel kruist worden fietsbruggen gerealiseerd. Bij het ontwerp van de fietsbrug is rekening gehouden met de hydraulische randvoorwaarden (hoogte brugdek en doorstroombreedte).

4.2.3 *Inzicht in de locaties van de maatregelen*

Noord

Op het moment van schrijven van deze quick scan is er voor Noord slechts een voorlopig plan waarop de ligging van de inundatieoppervlakten en de kansrijke locaties voor stroomdalgraslanden in relatie tot andere natuurwaarden zijn aangegeven. Zodra het inrichtingsplan voor het gebied ten noorden van Ellersmanbrug definitief is kan een definitieve toetsing aan natuurwaarden plaatsvinden.

Dinkeldal, zuid

Voor het zuidelijke deel (Duitse grens-Ellersmanbrug) is reeds een inrichtingsplan opgesteld. De maatregelen die voortvloeien uit dit plan worden in dit hoofdstuk getoetst.

4.3 **Effecten Natura 2000-gebied en NNN**

4.3.1 *Gevoeligheid habitattypen en habitatsoort*

Ten aanzien van het Natura 2000-gebied kunnen verschillende effecten optreden. De gevoeligheid van de habitattypen van het gehele gebied Dinkelland¹ is weergegeven in figuur 4.1 (bron: Ministerie van EZ – Natura 2000-gebied Dinkelland, 2019). Met de blauwe pijlen zijn de voor dit project relevante habitattypen en – soorten aangegeven.

¹ Dit is inclusief de heideterreinen Punthuizen, Stroothuizen en het Beuninger Achterveld

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Stuifzandheiden met struikhei	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zandverstuivingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwakgebufferde vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zure vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
→ Beken en rivieren met waterplanten	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Droge heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Jeneverbesstruwelen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
→ *Stroomdalgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Heischrale graslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Blauwgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Overgangs- en trilvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Pioniervegetaties met snavelbiezen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kalkmoerassen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Beuken-eikenbossen met hulst	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Eiken-haagbeukenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Oude eikenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Hoogveenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
→ *Vochtige alluviale bossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
→ Beekprik	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
→ Bittervoorn	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
→ Rivierdonderpad	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■ zeer gevoelig

■ gevoelig

■ niet gevoelig

■ n.v.t.

... onbekend

Uit de gevoeligheidsmatrix is af te leiden dat de stroomdalgraslanden en de aangewezen vissen voor een aantal storingsfactoren zeer gevoelig of gevoelig zijn.

Naar de alluviale bossen is recent een onderzoek uitgevoerd (Notitie Kwaliteitsverbetering Alluviale Bossen en Onderzoek vochtige alluviale bossen in het Dinkeldal, Horsthuis 2016). Naar verwachting zullen de vegetatietypen van de alluviale bossen in meerdere of mindere mate ge-

voelig zijn voor oppervlakteverlies, verdroging, vernatting, versnippering, verontreiniging en verandering van overstromingsfrequentie. Het aspect verdroging heeft ook betrekking op de waterkwaliteit, zoals bijvoorbeeld de afhankelijkheid van het bos van mineraalrijke kwel.

Natura 2000-gebied Dinkelland is stikstofgevoelig. Met uitzondering van pioniervegetaties met snavelbiezen en de vochtige alluviale bossen zijn alle habitattypen waarvoor Dinkelland is aangewezen stikstofgevoelig (KRW et al 2015).

4.3.2 Effecten binnen begrenzing Natura 2000

Het betreft voor noord een voorlopige effectbeschrijving omdat de locaties van de kansrijke stroomdalgraslanden, de inundatieoppervlakten en het verwijderen van oeververdediging nog niet bekend zijn. Voor Dinkeldal, zuid worden de maatregelen uit het inrichtingsplan (december 2019) getoetst.

Aanwijzing en inrichting van stroomdalgraslanden: positief effect – toename oppervlakte, afname versnippering

Verandering waterhuishouding (nieuwe inundatieoppervlakten) in relatie tot stroomdalgraslanden en alluviale bossen (alleen de nieuwe gebieden t.o.v. de situatie van het jaar 2000): verandering overstromingsfrequentie en –duur zal gelijk blijven of iets afnemen; zandafzetting zal op de oevers langs de Dinkel in het hele plangebied kunnen optreden, kwel in de alluviale bossen zal lokaal kunnen veranderen. Door stroomdalgraslanden zoveel mogelijk tot een robuuste eenheid natuur te combineren met andere natuurgraslanden en bij voorkeur ook met alluviale bossen is de verwachting dat de grondwaterkwaliteit kan verbeteren ten opzichte van het landbouwkundige beïnvloedde grondwater c.q. kwel. Naar verwachting overwegend positieve effecten.

Voor Dinkeldal, zuid geldt dat het habitattype stroomdalgraslanden (H6120) binnen de grens van het plangebied niet wordt aangetroffen. Het inrichtingsplan is erop gericht de opgaven voor Natura 2000 te realiseren. De uitgewerkte maatregelen leveren een belangrijke bijdrage aan de vestiging en ontwikkeling van habitattype H6120*, zowel op de korte termijn (1-10 jaar) als de lange termijn (> 10 jaar). Het inrichtingsplan draagt bij aan het realiseren van het instandhoudingsdoel 'uitbreiding oppervlakte stroomdalgrasland'.

Voor het habitattype Vochtige alluviale bossen (H910EC*) leiden de maatregelen uit het inrichtingsplan in de eerste beheerplanperiode tot a) kwaliteitsverbetering door (beheer)ingrepen zoals aanplant van inheemse bomen/bossoorten en vergroting van het areaal alluviale bossen, en b) vergroting van de dynamiek door verwijderen van puin/gobimatten, hermeandering van gekanaliseerde gedeelten en door aantakken van meanders (voormalige gedeelten gekanaliseerde loop).

Het inrichtingsplan Zuid voorziet in het behoud en herstel van de hydromorfologie in deelgebied 'Tussen de Bruggen' en in herstel van de hydromorfologie in deelgebied 'Duitse grens-Zoekerbrug'. Deze alluviale bossen zullen periodiek blijven overstromen en er vindt sedimentatie van zand en ander bodemmateriaal plaats.

Verwijderen oeververdediging oevers Dinkel: effecten op biotoop rivierdonderpad mogelijk negatief. Omdat lang niet alle stenen verwijderd zullen worden zal er altijd leefgebied behouden blijven. Effect op morfodynamiek en hydrodynamiek in relatie tot stroomdalgraslanden is positief. Naar verwachting zullen negatieve effecten op de rivierdonderpad voorkomen kunnen worden.

Bovendien worden nieuwe stenige oevers gemaakt ter hoogte van de uitmondingen van zijbeken (Glanerbeek, Elsbeek) en de uitmonding van een hoofdwatgang met een beekvormige uitmonding (landmark bij N731). Zo blijft voldoende leefgebied aanwezig in zowel de Dinkel als bij de uitmonding van de beken. De nieuwe steenstortoevers bevinden zich aan beide zijden van de uitmondingen en bestaan uit los gestorte stenen zodat er een maximale hoeveelheid open ruimte tussen de stenen aanwezig is. Dit is niet alleen voor de rivierdonderpad aantrekkelijk, maar ook voor andere vissen en macrofauna.

De meeste werkzaamheden zijn natuurherstelmaatregelen i.h.k.v. de beheerplannen en staan ten dienste van het realiseren van de N2000 doelen. Het nieuw aan te leggen fietspad in het

noordelijk deel, struinpad, belevingspunt en landschapselementen valt hier buiten. De werkzaamheden hiervoor zijn weliswaar van tijdelijke aard, maar gaan gepaard met stikstofuitstoot. In verband met de nabij gelegen stikstofgevoelige habitattypen is het noodzakelijk dit effect te berekenen zodra er meer bekend is over de aard en duur van de werkzaamheden voor de aanleg van het fietspad (met model Aeries).

Overige recreatieve routes in / door habitatrictlijngebieden: deze voorzieningen zijn een wens vanuit de streek. De locatie van betreffende voorziening zal zodanig gekozen worden, dan wel is zodanig gekozen (voor Zuid) dat deze voorzieningen niet gepaard gaan met verlies oppervlakte, toename verontreiniging, versnippering van kwalificerende natuurwaarden of verstoring van daarvoor gevoelige habitatsoorten. Recreatieve voorzieningen vereisen een integrale afweging van hun bijdrage aan de (beleving) van de natuurfunctie van het gebied en de genoemde potentiële negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen.

Ook de aanlegfase van de recreatieve voorzieningen leidt niet tot verstoring van aangewezen soorten omdat de werkzaamheden niet zodanig intensief zijn dat de vissen verstoring zullen ondervinden.

4.3.3 Effecten buiten de begrenzing van Natura 2000 (externe werking)

Het betreft een voorlopige effectbeschrijving omdat de locaties van de kansrijke stroomdalgraslanden, de inundatieoppervlakten en het verwijderen van oeververdediging nog niet bekend zijn. Het gaat verder om een zeer gering aantal locaties in Noord

Verandering waterhuishouding (inundatieoppervlakten) in relatie tot de habitattypen stroomdalgraslanden en alluviale bossen (alleen de nieuwe gebieden t.o.v. de situatie van het jaar 2000. Met mogelijk effecten als gevolg van verandering overstromingsfrequentie en –duur, zandafzetting, kwel. Positief en negatief effect.

Voor Dinkeldal, zuid is dit niet aan de orde en voor Noord geldt dat nadat het inrichtingplan gereed is het effect pleksgewijs vastgesteld kan worden.

Voor werkzaamheden die buiten de natuurherstelmaatregelen i.h.k.v. de beheerplannen vallen geldt dat de effecten die gepaard gaan met stikstofuitstoot: berekend moeten worden (Aeries).

Zodra alle maatregelen bekend zijn, dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld waarin de beste periode en manier van werken zijn vermeld om effecten te voorkomen.

4.3.4 Effecten NNN

De effecten op de NNN lopen parallel aan de mogelijke effecten in het kader van de Wet natuurbescherming voor zover ze optreden binnen de begrenzing van de NNN. Externe werking is hierbij niet aan de orde.

Nagegaan zal worden in hoeverre er sprake zal zijn van mogelijk significant negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken van het NNN. Deze toetsing kan voor Noord pas uitgevoerd worden als de definitieve maatregelen en bijbehorende locaties bekend zijn. Voor Dinkeldal, zuid kan worden gesteld dat door de geplande maatregelen en de manier waarop deze worden uitgevoerd geen negatieve effecten zijn te verwachten op de wezenlijke kenmerken van het NNN. Zowel het plaggen als het opbrengen van zand zal reliëfvolgend plaatsvinden, rekening houdend met de oorspronkelijke geomorfologie. Daarnaast leiden de maatregelen tot terugkeer van de oorspronkelijke stroomdalgraslanden. De voor Zuid geplande fiets- en wandelpaden liggen vooral langs de randen van het plangebied en het NNN-gebied en leiden zo niet tot versnippering en tot zo min mogelijk verstoring. De wezenlijke kenmerken van NNN worden niet aangetast en negatieve effecten treden niet op.

4.4 Effect op beschermde soorten

4.4.1 Land- en watergebruik en wettelijk belang

Het huidige gebruik van het beekdal van de Dinkel is natuurgebied, landbouwgebied (inclusief bedrijfsgebouwen) en wonen. Op perceel niveau zal plaatselijk een verschuiving plaats vinden

van landbouw- of bedrijfsgebruik naar natuur en / of waterberging. Deze verschuiving is noodzakelijk om te voldoen aan de Europese doelen voor stroomdalgrasland, namelijk uitbreiden van de oppervlakte. Voor zover mogelijk zijn de kansrijke locaties voor de ontwikkeling van stroomdalgrasland geclusterd met de locaties waar zich aansluitend het habitatype alluviale bossen bevindt en andere gronden met een natuurfunctie zoals landgoederen, kruiden- en faunarijck grasland en plaatselijk ook bossen van de hogere zandgronden. De reden is dat verwacht wordt dat de kwaliteit van de gronden met een natuurfunctie, zoals bijvoorbeeld habitatype alluviale bossen, daarmee verbeterd kan worden omdat de (rand)effecten vanuit de landbouw zoals ontwatering en vermesting in dat geval afnemen.

De uitbreiding van overstromingsgebied is noodzakelijk om de toegenomen wateroverlast een halt toe te roepen.

Het wettelijk belang voor de uitbreiding en inrichting van stroomdalgraslanden en het verwijderen van oeververdediging langs de Dinkel en alle andere voorgenomen maatregelen betreft de:

- de belangen die gelden voor soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn en ten aanzien van andere, nationaal beschermde soorten;
- het belang in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- of het algemeen belang van de soort.

Voor nadere informatie en het bepalen van het wettelijke belang wordt verwezen naar bijlage 1 en hoofdstuk 6.2 in de brochure “Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen” (Ministerie van EZ 2016).

4.4.2 Effecten

In het algemeen kunnen als gevolg van bovengenoemde activiteiten de volgende tijdelijke (tijdens aanleg) en permanente (na realisatie) effecten optreden op de onderzochte soorten:

- beschadiging van groeiplaatsen en/of aantasting van vaste verblijfsplaatsen door graafwerkzaamheden,
- verwonding of beschadiging van exemplaren van beschermde soorten tijdens de werkzaamheden,
- verstoring van soorten door aanwezigheid van mensen en machines (licht, geluid, beweging).

4.4.3 Afweging beschermde soorten

4.4.3.1 Inleiding

In de Wet natuurbescherming worden drie verschillende beschermingsregimes gehanteerd. De verbodsbepalingen die hier aan zijn gekoppeld staan in bijlage 1.

- Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.);
- Soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5 e.v.);
- Andere Soorten (artikel 3.10 e.v.)

Voor Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijnsoorten geldt een vergelijkbaar stelsel van verbodsbepalingen als in de Flora- en faunawet het geval is. Dat betekent dat voortplantingsplaatsen en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond.

Voor andere beschermde soorten geldt dat voortplantingsplaatsen en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet (opzettelijk) vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet (opzettelijk) mogen worden gedood of verwond. Verbodsbepalingen ten aanzien van de verstoring zijn niet van toepassing op deze soorten. Ten aanzien van de andere beschermde soorten geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van EZ) de vrijheid hebben om soorten binnen deze categorie vrij te stellen van

de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 Wet natuurbescherming. In de provinciale omgevingsverordening Overijssel is een lijst van soorten opgenomen die op basis van 3.10 van de Wet natuurbescherming, die onder voorwaarden, verstoord mogen worden.

Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld en de voorgenomen activiteiten strijdig zijn met de bepalingen in de nieuwe wet dient ontheffing te worden aangevraagd. Deze kan alleen worden verleend indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor vogels geldt in afwijking hierop dat voor verstoring geen ontheffing nodig is, indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is.

Het is ook mogelijk om voor beide categorie soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de nieuwe wet. Er is dan geen ontheffing nodig.

4.4.3.2 Flora

Er zijn in het plangebied geen beschermde soorten aangetroffen. Door de werkzaamheden gaan derhalve geen groeiplaatsen van beschermde planten verloren.

Wel zijn lokaal in het plangebied, onder solitaire bomen in stroomdalgrasland en in randen met struweel en bos en in bos, combinaties van Rode lijst soorten als gewone vogelmelk, schedegeelster, bosgeelster en sneeuwkllokje aangetroffen (zie verder onder aandachtsoorten). Deze moeten zo veel mogelijk worden ontzien.

Ook kunnen door werkzaamheden kwalificerende habitattypen Stroomdalgraslanden en Alluviale bossen verloren gaan (effecten beschreven in hoofdstuk 4.3.2).

Aandachtsgebieden zijn de bijzondere vegetatiekundige situaties zoals het zeer zeldzame stroomdalgrasland (tevens prioritair habitatype) op de locatie Kribbenbrug, in het noorden van het plangebied. Hier worden karakteristieke planten aangetroffen (zie bijlage 5). Dit type stroomdalgrasland wordt ook aangetroffen op de oostoever van de Dinkel net ten zuiden van het verdeelwerk, en op Landgoed Meuleman, ter hoogte van het verdeelwerk (mond. mededeling Staatsbosbeheer 2016).

Aandachtsoorten zijn:

- de schedegeelster (Rode lijst, kwetsbaar) en bosgeelster (Rode lijst, niet bedreigd) lokaal in stroomdalgrasland en in overgangen met struweel en bos,
- inheemse bomen en struiken.

Voor alle Rode lijst soorten en overige aandachtsoorten geldt dat groeiplaatsen gemeden worden bij de maatregelen. Waar dit niet te voorkomen is, zal tot verplaatsing worden overgegaan. Alle locaties waar dit aan de orde is, moeten worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol waarin de te hanteren werkwijze wordt beschreven. Dit betreft onder andere locaties ten zuiden van de Ellermansbrug (Losser), namelijk de bosrand op de westoever van de Dinkel ten noorden van de Zoekerbrug.

4.4.3.3 Zoogdieren

In het plangebied en omgeving zijn de nationaal beschermde das en eekhoorn, en de strikt beschermde otter en vleermuissoorten gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, gewone/ruige/kleine dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis aangetroffen. voor de vleermuizen geldt dat deze door de werkzaamheden niet negatief worden beïnvloed. Er verdwijnen geen (potentiele) verblijfplaatsen, vliegroutes en / of foerageergebied. En omdat vleermuizen nachtactief zijn en de werkzaamheden overdag plaatsvinden, worden deze dieren ook niet verstoord.

Voor das geldt dat deze op grotere afstand van het plangebied is waargenomen en dat de werkzaamheden het leefgebied van das niet negatief zullen beïnvloeden.

Otter is in het noordelijk deel van het traject aangetroffen. Afhankelijk van de werkzaamheden, die nu nog niet bekend zijn, kunnen mogelijk effecten optreden. Dit zal als het inrichtingsplan gereed is beoordeeld worden. Ook bij de bruggen in het zuidelijk deel zijn sporen van otter waargenomen. De oevers, waar otter verblijfplaatsen zou kunnen hebben blijven hier groten-deels intact. Maar ter hoogte van De Pol en het alluviale bosje verandert de loop van de Dinkel. Hier dient voorafgaande aan de werkzaamheden aanvullend onderzoek te worden verricht naar het gebruik van de huidige oever als verblijfplaats door otter.

Voor eekhoorn geldt dat de boom met verblijfplaats inclusief de daar omheen staande bomen behouden zullen blijven zodat geen verblijfplaatsen verloren gaan. De uit te voeren werkzaamheden zullen geen negatieve effecten hebben op eekhoorn omdat eekhoorn het werkgebied makkelijk kan mijden en het leefgebied blijft bestaan.

Voor de vrijgestelde zoogdieren die zijn aangetroffen, hoeven geen maatregelen te worden getroffen om eventuele negatieve effecten te voorkomen. Wel geldt de zorgplicht.

4.4.3.4 Amfibieën en reptielen

Uit het bronnenonderzoek (Ndff, laatste 5 jaar) komt naar voren dat in de omgeving van het plangebied Noord de strikt beschermde amfibie rugstreeppad voorkomt (oostelijk van de Dinkel bij Lutterzand). Voor plangebied Dinkel Zuid geldt dat rugstreeppad is aangetroffen op circa 1 km of meer oostelijk van de Dinkel ter hoogte van Overdinkel). Verder blijkt dat oostelijk van de Dinkel (Lutterzand en bij de plas Oelermars beide Noord) de nationaal beschermde levendbarende hagedis voorkomt. Voor deze soorten geldt dat thans nog niet bekend is of het leefgebied wordt geschaad.

Rugstreeppad gebruikt vanaf april tot juli ondiep snel opwarmend water voor de voortplanting. Deze omstandigheden zijn te vinden in de luwe en deels vrij liggende meanders en poelen. Bij werkzaamheden in deze periode zal vooraf het gebied door een deskundig ecoloog gecontroleerd moeten worden op deze soort.

De levendbarende hagedis heeft zijn leefgebied in de vochtige tot droge heide- en schraalgraslandgebieden met vennen en niet zozeer aan de oevers van de Dinkel. Als duidelijk is waar exact welke werkzaamheden gaan plaatsvinden en wanneer, is het van belang vast te stellen of dit leefgebied (voorplantingsplaatsen en verblijfplaatsen) van levendbarende hagedis betreft. Is dat het geval dan zijn er restricties aan de periode in het jaar en de omvang en aard (plaggen) van de werkzaamheden.

Mogelijk is voor zowel rugstreeppad als voor levendbarende hagedis ontheffing nodig. Voor deelgebied zuid is dit naar verwachting niet aan de orde.

Voor de vrijgestelde amfibieën die zijn aangetroffen, hoeven geen maatregelen te worden getroffen om eventuele negatieve effecten te voorkomen. Wel geldt de zorgplicht.

4.4.3.5 Vogels (broedseizoen)

Verstoring van vogels treedt op wanneer er werkzaamheden uitgevoerd worden in de nabijheid van broedende vogels. Het betreft broedende vogels van erven, akkers, graslanden, ruigten, houtwallen en houtsingels en bossen. Door buiten het broedseizoen te werken, wordt verstoring van broedende vogels voorkomen. De broedperiode loopt globaal van half maart tot begin augustus, maar er zijn ook soorten die eerder of later broeden. Indien het niet te vermijden is in het broedseizoen te werken dient eerst onderzocht te worden of er in de nabijheid nesten of broedende vogels aanwezig zijn die verstoord zouden kunnen worden. Indien dit het geval is, wordt gewacht met de werkzaamheden tot het moment dat de vogels vliegvlug zijn.

4.4.3.6 Ongewervelden

Van de ongewervelden zijn in de omgeving de beschermde kleine ijsvogelvinder en de beekrombout (libellesoort) aangetroffen.

De kleine ijsvogelvinder is afhankelijk van kamperfoelie in vochtige halfopen loofbossen. Deze bevinden zich naar verwachting in de (randen) van de alluviale bossen en de bossen van drogere omstandigheden binnen en buiten het plangebied. Zodra er werkzaamheden plaatsvinden in bos(randen) en houtsingels en houtwallen is nader onderzoek nodig om te bepalen of er al of niet effecten zijn te verwachten.

De beekrombout heeft voortplantingsbiotoop in of bij de Dinkel. De soort heeft een voorkeur voor zuurstofrijke en matig voedselrijke wateren in kleinschalige landschappen, zoals luwe meanders en poelen met dood organisch materiaal op de bodem. De larven leven 2-4 jaar in deze wateren. Er zijn werkzaamheden voorzien in het Dinkeldal met enkele aankoppelingen van meanders, maar de meeste dode meanders blijven behouden waardoor er voldoende leefgebied voor beekrombout beschikbaar blijft. Er treden daardoor op de beekrombout geen negatieve effecten op.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies Noord (voorlopig)

Met betrekking tot *de soortenbescherming* kan het volgende worden geconcludeerd:

- Er zijn geen beschermde planten aangetroffen. Voor de aangetroffen soorten van de Rode lijst (voorjaarsflora april-mei) geldt dat deze zoveel mogelijk moeten worden ontzien tijdens de werkzaamheden.;
- De werkzaamheden leiden niet tot negatieve effecten op de strikt beschermde vleermuizen en de nationaal beschermde das en eekhoorn. Voor de strikt beschermde otter dient nagegaan te worden waar het leefgebied zich met name bevindt en in hoeverre er (negatieve) effecten kunnen optreden.
- Voor broedvogels geldt dat verstoring voorkomen dient te worden. De werkzaamheden dienen bij voorkeur buiten de broedperiode (globaal half maart tot half augustus) uitgevoerd te worden;
- Bomen met nesten van standvogels worden, samen met de omringende bomen, gehandhaafd. Ook wordt daarbij rekening gehouden met het handhaven van voldoende rust en leefgebied / broedbiotoop.
- Amfibieën en reptielen: Voortplantingsbiotoop van rugstreeppad kan verloren gaan indien nu nog stilstaande wateren zoals vroegere meanders en aanwezige poelen worden aangekoppeld. Plaatselijk kunnen effecten optreden op de beschermde levendbarende hagedis. Dit betreft vooral de terreingedeelten in en nabij schrale graslanden en droge en natte heide en schrale randen van bossen en houtwallen.
- Op de aangetroffen beschermde ongewervelden kunnen negatieve effecten optreden als gevolg van het verwijderen van bos- en struweelranden (kleine ijsvogelvlinder) en het aankoppelen van nu nog afgekoppelde meanders (beekrombout);
- Van de vissen is de rivierdonderpad niet beschermd, maar voor deze soort geldt in het Natura 2000-gebied Dinkelland wel een behoudsdoelstelling. Deze soort wordt vooral in combinatie met stenen in het water aangetroffen.
- Afhankelijk van de exacte invulling en locaties van de werkzaamheden, kan nader onderzoek naar mogelijk negatieve effecten voor rugstreeppad en levendbarende hagedis nodig zijn. Dit zou kunnen leiden tot de noodzaak van een ontheffing, of het gebruik van een goedgekeurde gedragscode.
- Er dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld, waarin ingegaan wordt op de hanteren werkwijze als werkzaamheden plaatsvinden op groeiplaatsen van Rode lijst soorten. Ook wordt in dit protocol ingegaan op andere soorten waarvoor mitigerende maatregelen nodig zijn.

Met betrekking tot *gebiedsbescherming* wordt geconcludeerd dat verlies van oppervlakte habitattypen Stroomdalgrasland en Alluviale bossen voorkomen zal worden. Ingeval van recreatieve voorzieningen die raken aan habitattypen, is een integrale afweging nodig om overtreding van de instandhoudingsdoelen te voorkomen.

Het plan en de maatregelen dragen bij aan de vergroting van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van het prioritaire habitattypen Stroomdalgraslanden en een kwaliteitsverbetering van het habitattypen Alluviale bossen. Het verwijderen van oeververdediging van de Dinkel zal zodanig plaats vinden dat er geen negatieve effecten optreden op de habitatsoort rivierdonderpad. Bovendien worden extra stortsteenlocaties gecreëerd. Dit dient getoetst te worden als het definitieve inrichtingsplan gereed is.

De werkzaamheden die in twee fasen worden uitgevoerd, gaan gepaard met een tijdelijke toename van de stikstofdepositie. In verband met de nabij gelegen stikstofgevoelige habitattypen, en om zeker te zijn dat gewerkt mag worden zonder vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming, wordt geadviseerd een berekening (model Aeries) uit te voeren naar de stikstofuitstoot ten gevolge van de werkzaamheden.

Met betrekking tot NNN wordt er vooralsnog vanuit gegaan dat significant negatieve effecten op wezenlijke kenmerken van de NNN kunnen worden voorkomen. Het inrichtingsplan en de maatregelen dragen bij aan het verwezenlijken van de beleidsdoelen ten aanzien het kwantitatief vergroten en kwalitatief verbeteren van het Natuurnetwerk Nederland.

5.2 Conclusies Dinkeldal, zuid

- Er zijn geen beschermde planten aangetroffen. Voor de aangetroffen soorten van de Rode lijst (voorjaarsflora april-mei) geldt dat deze moeten worden ontzien tijdens de werkzaamheden. Waar dit niet mogelijk is (bijvoorbeeld bij de entree van het fietspad nabij Zoekerbrug) dient tot verplaatsing te worden overgegaan. Dit zal conform een op te stellen ecologisch werkprotocol en onder ecologische begeleiding moeten plaatsvinden;
- Van otter zijn sporen aangetroffen nabij de Ellermansbrug en de Zoekerbrug. Op plaatsen waar de loop van de Dinkel wijzigt, dient op de huidige oevers onderzocht te worden of otter hier verblijfplaatsen heeft.
- De werkzaamheden leiden niet tot negatieve effecten op overige europees beschermde soorten.
- Voor broedvogels geldt dat verstoring voorkomen dient te worden. De werkzaamheden dienen bij voorkeur buiten de broedperiode (globaal half maart tot half augustus) uitgevoerd te worden;
- Bomen met nesten van standvogels worden, samen met de omringende bomen, gehandhaafd. Ook wordt daarbij rekening gehouden met het handhaven van voldoende rust en leefgebied / broedbiotoop.
- In Dinkeldal, zuid en directe omgeving zijn geen zwaardere beschermde amfibieën en reptielen aangetroffen. Er blijft voor (vrijgestelde) amfibieën voldoende voortplantingsbiotoop in dode meanders beschikbaar.
- Voor de aangetroffen beschermde ongewervelden geldt dat voldoende bos- en struweelranden (kleine ijsvogelvlinder) dode meanders (beekrombout) als leefgebied beschikbaar blijven;
- Van de vissen is de rivierdonderpad niet beschermd, maar voor deze soort geldt in het Natura 2000-gebied Dinkelland wel een behoudsdoelstelling. Aan deze doelstelling wordt met de maatregelen voldaan.

Met betrekking tot *gebiedsbescherming* wordt geconcludeerd dat verlies van oppervlakte habitattypen Stroomdalgrasland en Alluviale bossen wordt voorkomen en dat juist een toename van het areaal en een kwaliteitsverbetering wordt gerealiseerd. De positie van het geplande fietspad is zodanig gekozen dat beschermde natuurwaarden niet worden geschaad en geen negatieve effecten optreden. Voor de aanleg van dit pad kunnen negatieve effecten ten gevolge van de hiermee gepaard gaande stikstofuitstoot niet worden uitgesloten. Hiervoor zal een stikstofberekening moeten worden uitgevoerd (Aeries)

Het verwijderen van oeververdediging van de Dinkel zal zodanig plaats vinden dat er geen negatieve effecten optreden op de habitatsoort rivierdonderpad. Bovendien worden extra stortsteenlocaties gecreëerd.

Voor de NNN geldt dat significant negatieve effecten op wezenlijke kenmerken van de NNN kunnen voorkomen. Bovendien dragen het inrichtingsplan en de maatregelen bij aan het verwezenlijken van de beleidsdoelen ten aanzien het kwantitatief vergroten en kwalitatief verbeteren van het Natuurnetwerk Nederland.

5.3 Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om een ecologisch werkprotocol op te stellen waarin voor alle beschermde en /of rode lijst soorten en voor beschermde gebieden is aangegeven wat de juiste manier en beste periode van werken is om negatieve effecten te voorkomen.

Gebruikte bronnen

Bakker & ATKB, 2016. Diverse veldonderzoeken, De Kunne, Op Aust, Kribbenbrug, Lutterzandweg, Meuleman, Noord van A1, K.eet'n Zwart, Het Teussink

Bremer, P. & T.J. de Kogel, 2016. De historische verspreiding van stroomdalgraslanden langs de Dinkel (Natura 2000) en kansen voor ontwikkeling van nieuw grasland. Provincie Overijssel, Zwolle.

Bruin, O. de, 1979. De natuurwetenschappelijke betekenis van het Dinkelgebied.

Dam, O. van, A.J. Osté, B. de Groot & M.A.M. van Dorst, 2007. Handboek hydromorfologie. Monitoring en afleiding hydromorfologische parameters Kaderrichtlijn Water. RWS Waterdienst rapportnummer: WD 2007.006. Den Haag.

Europees Parlement, 2000. RICHTLIJN 2000/60/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1

Feenstra, J. & P. Vertegaal, 1976. De Dinkel: Krom of recht?

Hommel, P.W.F.M., G.H.P. Dirkx, A.H. Prins, H.P. Wolfert & J.G. Vrielink, 1994. Natuurbehoud en natuurontwikkeling langs Bloemenbeek en Boven-Dinkel. IBN-DLO. SC-rapport 304 (thans Wageningen Environmental Research).

Maes, B. & R. van Loon, 2007. Rapport Overijssel. Inventarisatie autochtone bomen en struiken in de terreinen van Staatsbosbeheer. Utrecht - Berg en Dal.

Ministerie van EZ, 2016. Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Dinkelland.

Ministerie van EZ, 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen.

NDFF, 2016/2017/2019. Planten- en diersoorten langs Boven-Dinkel 2011 t/m 2019.

Non, W., 2013. Het succes van bosrandbeheer. In Vlinders 1-2013: 21-23.

Provincie Overijssel, 2015. Natura 2000 ontwerp Beheerplan Dinkelland. Zwolle.

Provincie Overijssel, 2015. Natura 2000 Gebiedsanalyse voor de Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS) Dinkelland. Zwolle.

Staatsbosbeheer, 2011. Eerste resultaten herstelwerk Dinkelland. In: De Levende Natuur 2011.

Unie van Bosgroepen, 2016. Onderzoek vochtige alluviale bossen in het Dinkeldal en Kwaliteitsverbetering Alluviale bossen Dinkeldal.

Veeneklaas, R.M., 2010. Ecologische quickscan Landgoed Het Meuleman. Bosgroep Noord-Oost Nederland.

Vogelwerkgroep (VWG) Losser, 2010 t/m 2015, Jaarverslagen vogels, vlinders en libellen.

Waterschap Vechtstromen, 2017. Memo KRW Dinkel, uitwerking voor project Dinkeldal; Waterschap Vechtstromen 2016, Inventarisatie van de actuele aanwezigheid van bos/bomen/struweel op de oevers van de Dinkel.

Waterschap Vechtstromen, 2016. Relatie waterlichamen – KRW en Waardevolle Kleine wateren (WKW) – Overige Wateren (OW), Intern document; concept 12 oktober 2016. Almelo.

Weeda, E.J., 2006. Waar de Schedegeelster (*Gagea spathacea*) zich thuis voelt. In: HYPERICUM 6, maart 2006.

Websites: <http://www.vwgglosser.nl/>

Bijlage 1

Toelichting toetsingskaders

Natura 2000-gebieden

De nieuwe Wet natuurbescherming heeft als doel het beschermen van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn) in Nederland. Projecten of handelingen die negatieve effecten op deze beschermde gebieden kunnen hebben, zijn in beginsel niet toegestaan. Ten aanzien van Natura 2000 zijn er beperkte wijzigingen in de Wet natuurbescherming ten opzichte van de bepalingen uit de Natuurbeschermingswet 1998. Voor beschermde natuurmonumenten geldt dat de beschermingsstatus van deze gebieden in de nieuwe wet vervalt. Toetsing aan (oude doelen van) beschermde natuurmonumenten is derhalve vanaf het moment van inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming niet meer aan de orde.

- In dit kader is ook toetsing nodig van effecten in het kader van de externe werking van toepassing. Bij de toetsing zijn er de volgende procedurevarianten:
- Geen nader onderzoek: effecten kunnen op voorhand worden uitgesloten (er zijn geen Natura 2000-gebieden in de omgeving aanwezig)
- Voortoets: effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten
- Verslechteringsstoets: effecten kunnen op basis van de Voortoets niet worden uitgesloten, significantie hiervan wel
- Passende beoordeling: significantie van effecten kan op basis van de Voortoets of Verslechteringsstoets niet worden uitgesloten
- ADC-toets: indien significantie van effecten op basis van de Passende beoordeling niet kan worden uitgesloten. Aangetoond dient te worden dat er geen alternatieven zijn met minder effecten, er sprake is dwingende redenen van groot openbaar belang en in compensatie is voorzien.
- Indien negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten is in ieder geval een vergunning noodzakelijk op grond van artikel 2.7 Wet natuurbescherming.

Beoordeling effecten stikstofdepositie

Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) uitspraak gedaan over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). De Afdeling heeft geoordeeld dat het PAS niet aan alle eisen van de Habitatrichtlijn voldoet. Het PAS geeft onvoldoende zekerheid dat met de uitgifte van ontwikkelingsruimte significante gevolgen voor Natura 2000 zijn uitgesloten. De consequentie is dat het PAS niet als basis voor toestemming voor projecten of andere activiteiten kan worden gebruikt. Er zal daarom een eigenstandige project specifiek ecologische beoordeling in de vorm van een voortoets en eventueel een passende beoordeling moeten worden gemaakt.

De ABRvS heeft enkele wettelijke bepalingen uit de Wnb, het Besluit natuurbescherming en de Regeling natuurbescherming onverbindend verklaard. De belangrijkste consequenties daarvan zijn:

- Het verbod op extern salderen is opgeheven. Er mag dus weer extern gesaldeerd (salderen met emissierechten van stoppende veehouderijen of industriële bedrijven) worden. Dit echter onder strikte voorwaarden. Zo mogen de stoppende bedrijven niet al zijn meegenomen in het PAS. In beginsel zijn in het PAS alle bedrijven opgenomen die binnen 1 km van Natura 2000-gebieden liggen en in de periode 2015-2018 zijn gestopt.
- De PAS-lijst met 118 PAS-gebieden is onverbindend verklaard. In de eigenstandige ecologische beoordeling moet dus ook getoetst worden op de niet PAS-gebieden (o.a. Vogelrichtlijngebieden).
- Drempelwaarde (0,05 mol N/ha/jr) en afstandsgrenswaarden (o.a. 3 km voor wegverkeer) komen te vervallen.
- De referentiedata uit het PAS (feitelijke depositie 2012-2014) voor het bepalen of sprake is van een toename aan stikstofdepositie komen te vervallen. Dat wil zeggen dat weer relevant wordt of voor een bepaalde activiteit toestemming is verleend voordat het betreffende gebied waar die activiteit gevolgen voor heeft als Vogelrichtlijngebied werd aangewezen respectievelijk als Habitatrichtlijngebied door de Europese Commissie op de lijst van gebieden van communautair belang werd geplaatst. Voor Vogelrichtlijngebieden gaat het hierbij om 10 juni 1994 of later (veelal 24 maart 2000), bij Habitatrichtlijngebieden gaat het in de regel om 7 december 2004.

Soortenbescherming

In de Wet natuurbescherming is de soortenbescherming in Nederland geregeld. Ten aanzien van beschermde soorten is e.e.a. veranderd in de Wet natuurbescherming ten opzichte van de Flora- en faunawet. Zo zijn enkele soorten die onder de Flora- en faunawet (zwaarder) zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming niet langer wettelijk beschermd. De nieuwe wet biedt daarnaast bescherming aan enkele soorten die momenteel onder de Flora- en faunawet nog niet zijn beschermd.

In de Wet natuurbescherming worden drie verschillende beschermingsregimes gehanteerd waaraan verschillende verbodsbepalingen zijn gekoppeld:

Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.):

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen;
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5 e.v.):

- lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren;
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen;
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Andere Soorten (artikel 3.10 e.v.)

lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

- onderdeel a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Voor *Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijnsoorten* geldt een vergelijkbaar stelsel van verbodsbepalingen als in de Flora- en faunawet het geval is. Dat betekent dat voortplantingsplaatsen en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond.

Voor *andere beschermde soorten* geldt dat voortplantingsplaatsen en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet (opzettelijk) vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet (opzettelijk) mogen worden gedood of verwond. Verbodsbepalingen ten aanzien van de verstoring zijn niet van toepassing op deze soorten. Ten aanzien van de *andere beschermde soorten* geldt dat het bevoegd gezag (provincies

c.q. ministerie van EZ) de vrijheid hebben om soorten binnen deze categorie vrij te stellen van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 Wet natuurbescherming.

Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld en de voorgenomen activiteiten strijdig zijn met de bepalingen in de nieuwe wet dient ontheffing dient te worden aangevraagd. Deze kan alleen worden verleend indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor vogels geldt in afwijking hierop dat voor verstoring geen ontheffing nodig is, indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is.

Het is ook mogelijk om voor beide categorie soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de nieuwe wet. Er is dan geen ontheffing nodig.

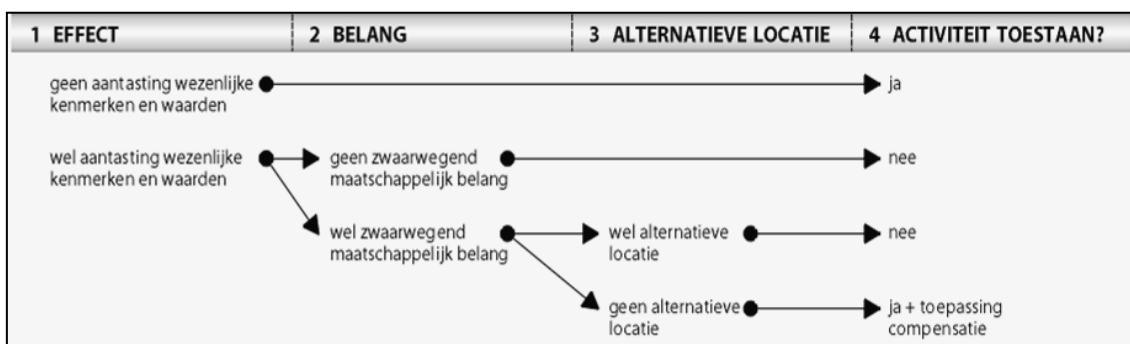
Ontheffingen kunnen alleen verleend worden als de handeling wordt uitgevoerd overeenkomstig een wettelijk belang. De belangen verschillen per beschermingsregiem. Het is aan de initiatiefnemer om aan te tonen of en zo ja waarom met zijn ingreep één of meer genoemde belangen gediend is. Het bevoegd gezag, dat de ontheffing verleend, moet dit belang kunnen toetsen.

De belangen voor soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de soorten van andere, nationaal beschermde soorten zijn beschreven in de brochure "Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen" (Ministerie van EZ 2016).

Natuurnetwerk Nederland

De wettelijke bescherming (Wro) van het NNN is geregeld via het bestemmingsplan. Het NNN is voor de provincies vastgelegd in bijvoorbeeld een structuurvisie en een provinciale ruimtelijke verordening.

De afweging voor ingrepen in het NNN gaat volgens het "nee, tenzij-principe". In onderstaand schema is dit stapsgewijs weergegeven. Ingrepen met een significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden mogen niet plaatsvinden, tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een NNN-gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden. De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op het NNN uitkomst bieden om projecten in het NNN te realiseren. Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van NNN gebieden in de omgeving van het plangebied en de noodzaak voor het doorlopen van 'nee, tenzij, procedure'. In de provincie Overijssel is de externe werking van het NNN niet van toepassing. Een "nee, tenzij-toets" behoeft alleen te worden doorlopen indien er sprake is van een RO-procedure met betrekking tot wijziging van de bestemming van het plangebied.

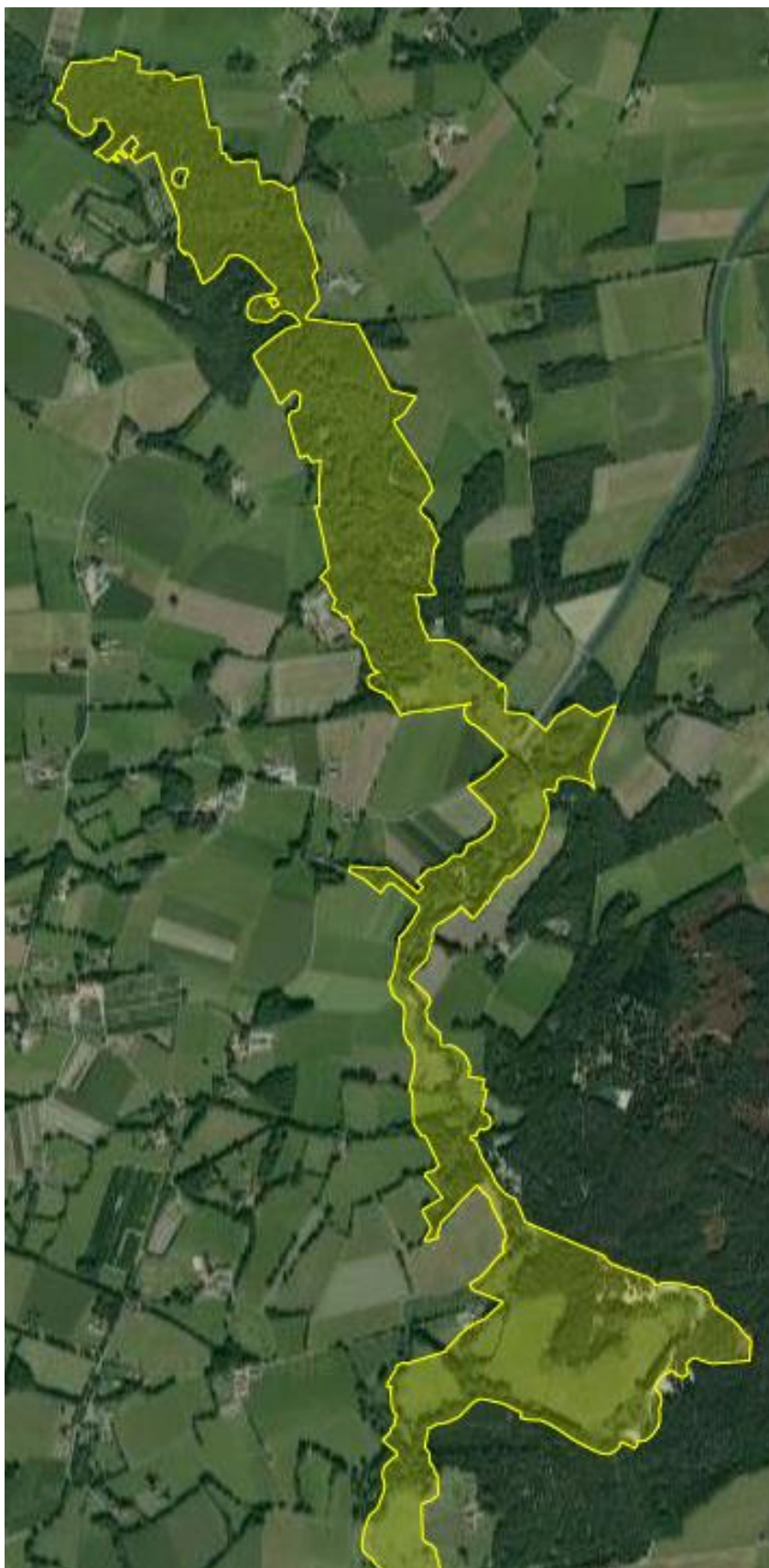

Schema: Het "nee, tenzij"-principe van het compensatiebeginsel.

Bijlage 2

Kaarten begrenzing Natura 2000 Dinkelland

Begrenzing Natura 2000, in deelbladen van noord naar zuid.

Bijlage 3

Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Dinkel- land

Essentietabel Natura 2000-gebied 049, Dinkelland**Kernopgaven****Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Beekdalen)**

Versterken van de functionele samenhang van de Natura 2000 gebieden met hun omgeving ten behoeve van duurzame instandhouding en ter vergroting van de algemene biodiversiteit. Onder andere door herstel natuurlijke waterstromen en –standen, zowel grondwater als oppervlaktewater van goede kwaliteit, en op termijn herstel van overstromingsdynamiek. Binnen de Natura 2000 gebieden herstel van gradiënten en mozaïeken van verschillende onderdelen met name t.b.v. kalkmoerassen, blauwgraslanden en vochtige alluviale bossen.

5.02	Herstel Beeklopen	Herstel beeklopen met natuurlijke morfologie, dynamiek en waterkwaliteit, op landschapsschaal, o.a. t.b.v. gaffelbeek H1037, beekprik H1096, rivierprik H1099, rivierdonderpad H1163 met name: Drentsche Aa, Swalm, Dinkel en Roer.
5.06	Beekdalflanken	Ontwikkelen van kleinschalige mozaïeken van heischrale graslanden *H6230 en blauwgraslanden H6410 met andere beekdalgraslanden en met vochtige heiden (hogere zandgronden) H4010_A op de beekdalflank t.b.v. herpetofauna en insecten.
5.07	Vochtige alluviale bossen	Herstel kwaliteit en vergroting areaal vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen) *H91E0_B en (beekbegeleidende bossen) *H91E0_C en behoud leefgebied zeggekorfsiak H1016.
6.02	Zwak gebufferde vennen	Kwaliteitsverbetering (ook latere successiestadia) van zwakgebufferde vennen H3130 mede als habitat voor gevleete witsnuitlibel H1042 en geoorde fuut A008.

Instandhoudingsdoelstellingen

Habitattypen	SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
H3130	-	=	^			6.02,W	
H4010A	-	=	^			5.06,W	
H4030	-	^	=				
H6120	-	^	^				
H6230	-	=	=			5.06,W	
H6410	-	^	^			5.06,W	
H7150	-	=	=				
H91E0C	-	=	^			5.07,W	
Habitatsoorten							

H1163	Rivieronderpad		-	=	=	=	5.02, W	
-------	----------------	--	---	---	---	---	---------	--

deze tabel is gebaseerd op het definitief aanwijzingsbesluit
Gebruik deze essentietabel in combinatie met de leeswijzer

Legenda

W

SVI landelijk

=

>

=(<)

Kernopgave met wateropgave

Sense of urgency: beheeropgave

Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities

Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig, - matig ongunstig, + gunstig)

Behoudsdoelstelling

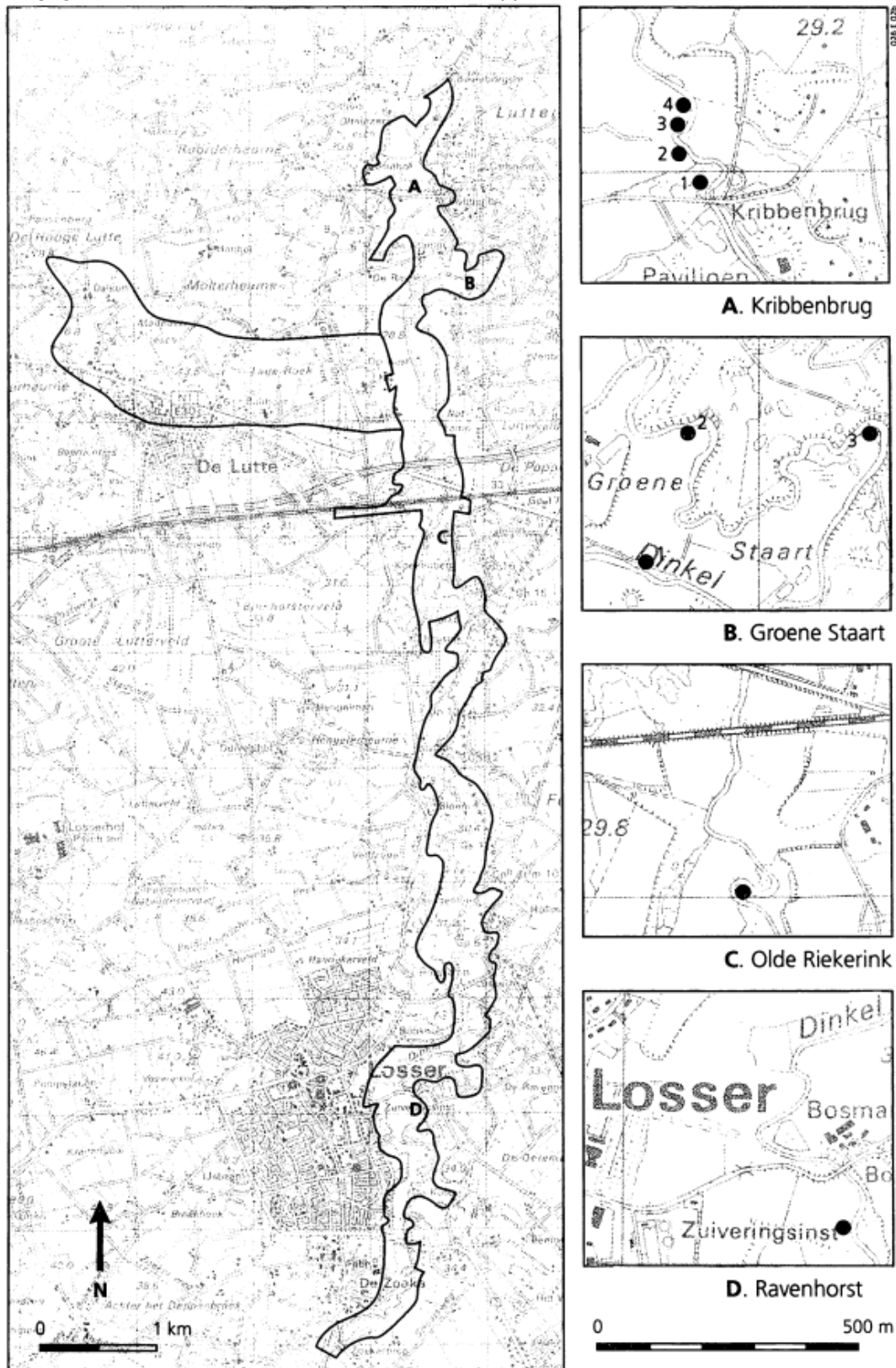
Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

Bijlage 4

Locaties met vegetatieopnamen 1994

In 1994 zijn vegetatieopnamen gecombineerd met bodemkarteringen (Hommel et al 1994). Het betreft de locaties die in de figuur zijn aangegeven. Voor de indertijd aangetroffen flora op de aangegeven locaties wordt naar het betreffende rapport verwezen.

Bijlage 5

Vegetatieontwikkeling Kribbenbrug

Bron: Staatsbosbeheer. In: De Levende Natuur 2011.

Eerste resultaten herstelwerk Dinkelland

In het beekdal van de Dinkel, ten zuidoosten van Denekamp, bij de Kribbenbrug, ligt een relictstukje zeldzame stroomdalflora. In de zomer is het perceel roze gespikkeld van de Steen-anjer (*Dianthus deltoides*), Grote tijm (*Thymus pulegioides*) vormt hele matten, Geel walstro (*Galium verum*), Grasklokje (*Campanula rotundifolia*) en Kleine bevernel (*Pimpinella saxifraga*) zorgen voor kleuraccenten. In januari 2011 is met subsidie van de provincie (voor soortenbeheer) een geschikt aangrenzend gedeelte van ca. een are groot afgeschraapt, zodat de Dinkel daar weer vers schraal zand kan afzetten bij hoog-

water en de stroomdalflora zich kan uitbreiden. Hier heeft boswachter Rick Ruis enkele maanden later al "een goede binnenkomer" gevonden: Kaal breukkruid (*Herniaria glabra*), een pioniersoort die langs de Dinkel her en der wel eens opduikt. Rick vult aan: "In het oude relict is de karakteristieke flora sinds 2008 weer duidelijk zichtbaar, sinds we met hulp van vrijwilligers de opslag teruggezet hebben. In aanvulling op de begrazing door een Lakenvelder met kalf maaien we het perceel nu jaarlijks en harken we het maaisel eraf, alles met de hand om schade aan het reliëf te voorkomen. Op de overgang tussen het stroomdalgrasland en Sleedoornstruweel (*Prunus spinosa*) erlangs zijn vaak vele vlinders en libellen te zien. Weidebeekjuffer (*Calopteryx splendens*) bijv. vliegt daar in de zomer vaak met hoge aantallen."

Stroomdalgrasland Kribbenbrug in de zomer (foto: Rick Ruis)